

De genomineerden voor de Societal Impact Award Junior

ERIC KOOMEN

Eric Koomen (Haarlem, 1968) studeerde fysieke geografie aan de VU. Na zijn afstuderen in 1992 kwam hij voor zijn vervangende militaire dienst bij een waterleidingbedrijf terecht, waar hij leerde werken met GIS (geografische informatiesystemen), een computerprogramma dat data in kaart brengt. GIS bleef een grote rol spelen in zijn carrière, vooral toen hij vier jaar later in dienst kwam bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat. In deze functie maakte hij onder andere kaarten waarop de invloed van de aanleg van snelwegen op plaatselijke broedvogelpopulaties werd voorspeld. In 2001 keerde Koomen via een oude studiegenoot terug naar de VU. Op de Ruimtelijke-Economie-afdeling van het Spatial Information Laboratory (Spinlab) werd gewerkt aan een project over veranderingen in ruimtegebruik. Koomen en zijn collega's maakten daar ruimtelijke kaarten waarop voorspeld wordt hoe het Nederlandse landschap zich zou kunnen gaan ontwikkelen: wat blijft of wordt stedelijk gebied, waar gaan we recreëren, waar komt glastuinbouw, enzovoort. Koomens proefschrift is in feite een verzameling van de projecten waaraan hij sinds 2001 heeft gewerkt. Waarom hij genomineerd is voor de Societal Impact Award? "Vooral het Open Ruimte-project heeft veel politieke aandacht gekregen: wij zijn nagegaan wat het effect is geweest van dat beleid, dat al in 1958 is bedacht. Mijn werk levert concrete data op over het ruimtegebruik in Nederland. Die bieden beleidsmakers de kans om meteen de potentiële gevolgen te overzien van hun maatregelen. Daarnaast schrijf ik veel voor populariserende vaktijdschriften, waardoor mijn onderzoek inzichtelijk wordt voor een groter publiek. Enkele van mijn projecten hebben zelfs het achttuurling-journaal gehaald."

Eric Koomen woont in Buitenveldert met zijn vrouw en twee kleine kinderen.

RUIMTEGEBRUIK

Nederland is vol. Vol met steden, fabrieksterreinen en snelwegen. En de spaarzame groene ruimte die daartussen ligt, verdwijnt steeds sneller. **Wat is er in 2030 nog over van het Groene Hart? Niets.** "Onzin", stelt Eric Koomen die als ruimtelijk econoom verbonden is aan het Spatial Information Laboratory (Spinlab) van de VU. Koomen gebruikt geografische informatiesystemen (GIS) en computermodellen om ruimtelijke ontwikkelingen te analyseren. Zo kan hij bijvoorbeeld voorspellingen doen over hoe Nederland er over dertig jaar uitziet. Met dezelfde methoden heeft Koomen ook aangetoond dat het met de invulling van het Groene Hart wel meevalt. "Er wordt vaak geroepen dat je dat helemaal niet kunt meten, maar uit de kwantitatieve analyses in het Open Ruimte-project waaraan ik heb gewerkt, blijkt duidelijk dat de verstedelijking in de zogenaamde groene bufferzones half zo snel toeneemt als in de gebieden daar direct omheen." Een ander actueel thema dat in Koomens proefschrift *Spatial Analysis in Support of Physical Planning* is opgenomen is de veelgenoemde afname van de vitaliteit van het platteland. Kleine, afgelegen dorpen zouden leeglopen, er wordt nauwelijks meer gebouwd en alle voorzieningen verdwijnen in rap tempo. In de Tweede Kamer werd er schande van gesproken. "Ik merk vaak dat er dan maar wat geroepen wordt, iedereen praat elkaar na en niemand neemt de moeite om te onderzoeken of het echt zo is", relatieveert Koomen. En dat is precies wat hij gedaan heeft: concretiseren wat we nu eigenlijk bedoelen met afname van vitaliteit en meten of die inderdaad plaatsvindt. "Daaruit bleek dat de rurale gebieden van Nederland in sociaaleconomisch opzicht niet slechter presteren dan de meer stedelijke gebieden. Je zult het hooguit eerder merken in een klein dorp als daar één bank verdwijnt, want dan zijn er misschien ook meteen helemaal geen meer. Ik ben niet de enige die dit onderzocht heeft, maar het is wel mede dankzij deze uitkomsten dat het onderwerp nu minder prominent op de politieke agenda staat."

AMIKA SINGH

Amika Singh (Aken, Duitsland, 1974) kwam in 1994 naar Utrecht om er de opleiding fysiotherapie te volgen. "Ik wilde iets met bewegen en sport doen, maar in Duitsland was er alleen een lerarenopleiding en dat leek me niks. Mijn ouders moedigden me aan om het in het buitenland te gaan proberen. En zo kwam ik in Nederland terecht." Na afronding van de studie fysiotherapie ging ze bewegingswetenschappen studeren aan de VU. Tijdens haar stage bij het EMGO-Instituut kwam ze in aanraking met epidemiologisch onderzoek. "Epidemiologie is de leer naar het voorkomen en voorkomen van ziekte en ziekteverschijnselen onder de bevolking. Dit gaat niet alleen over besmettelijke ziekten, maar ook over chronische ziekten, ongevallen en andere gezondheidsproblemen. Overgewicht heeft inmiddels epidemische vormen aangenomen." Sinds de afronding van haar proefschrift in april 2008, werkt Singh als postdoc-onderzoeker het EMGO-Instituut. "Ik ben onder andere bezig om subsidie aan te vragen voor implementatieonderzoek, zodat een programma als DOIT (Dutch Obesity Intervention in Teenagers) landelijk op middelbare scholen geïmplementeerd kan worden. Wat mij betreft moet het een vast deel van het curriculum worden. Overgewicht vormt een steeds groter probleem voor de volksgezondheid, en uit onderzoek blijkt dat steeds meer mensen ermee te kampen krijgen. Natuurlijk pakt de methode in mijn onderzoek maar een klein deel van het probleem aan, maar het helpt wel degelijk om inzicht te krijgen in wat wel en niet werkt. Je moet het probleem bij de wortels aanpakken. Brugklassers zitten in een fase van hun leven waarin ze zich af gaan zetten van hun ouders en hun eigen gewoontes gaan ontwikkelen. Ook op het gebied van voeding en bewegen." Amika Singh doet vier keer per week aan sport, maar houdt ook wel van af en toe een ongezond tussendoortje. "Het toverwoord in mijn proefschrift is energiebalans." Ze woont in Amsterdam.

OVERGEWICHT

Bijna de helft van de volwassen Nederlanders heeft overgewicht. En de kiem daarvoor wordt op steeds jongere leeftijd gelegd: ook het aantal dikke kinderen neemt toe. **Op dit moment heeft vijftien tot twintig procent van de brugklassers zelfs al overgewicht.** Gewoontevorming speelt op die leeftijd een grote rol: daarom is het belangrijk om twaalf- of dertienjarigen zich bewust te laten worden van hun ongezonde eetgewoontes en gebrek aan lichaamsbeweging. **Dat was het uitgangspunt van het proefschrift** *Effectiveness of a school-based weight gain prevention programme: DOIT van bewegingswetenschapper/epidemioloog Amika Singh (EMGO-Instituut/ VU Medisch Centrum)*. Singh volgde twintig maanden lang een groep van 1100 vmbo-scholieren. Achtien scholen werden willekeurig ingedeeld in een interventiegroep en een controlegroep. De eerste ging aan de slag met het programma DOIT (Dutch Obesity Intervention in Teenagers). Het aanbod bestond uit een lesplan, waarin jongeren uitgelegd werd hoe ze hun ongezonde leefstijl konden veranderen, een hip vormgegeven website, en een concreet aanbod van gratis sportieve activiteiten na schooltijd. Aan het eind van het schooljaar werd bij alle jongeren opnieuw de lichaamssamenstelling gemeten, en kregen ze een vragenlijst over hun eet- en bewegingsgewoontes. En? "Uit huidplooimetingen bleek dat de meisjes uit de interventiegroep significant positief verschilden ten opzichte van de controlegroep. En zowel de jongens als de meisjes dronken gemiddeld 250 milliliter frisdrank per dag minder- zeven suikerklontjes." Het programma werkt dus? "Ja, op een aantal aspecten. De meisjes werden daadwerkelijk minder dik, maar bij de jongens vonden we geen significante verschillen. Hoe dat komt, weten we niet precies. Misschien zijn ze minder ontvankelijk voor dit soort gezondheidsprogramma's. Maar ook bij hen was een gedragsverandering op te merken." Deze veranderingen bleken echter niet van blijvende duur. Singh mat de huidplooien van de 1100 vmbo'ers niet alleen na acht, maar ook na twaalf en twintig maanden en daaruit bleek dat het positieve effect na verloop van tijd afnam. "Logisch, want ze werden er nooit meer aan herinnerd", vindt Singh. "Wil je langetermijnresultaten, dan moet je de boodschap blijven herhalen."

MARTIJN DE KONING

De nominatie voor de junior Societal Impact Award is voor **Martijn de Koning** (Eerde, 1972) min of meer de kers op de taart, want zijn proefschrift heeft al een regen aan publiciteit gehad. Er is bijna geen krant te bedenken waarin hij niet heeft gestaan. "Ik had wel wat media-aandacht verwacht, maar dat het zo veel zou zijn, daar was ik niet echt op voorbereid." Achteraf gezien leidde de publiciteit vaak tot frustratie, zegt De Koning. "Het begon me pas na een paar interviews te dagen dat er een boodschap was die ik maar niet op journalisten over wist te brengen: dat de jongeren in mijn doelgroep vaak helemaal niet zo religieus zijn en dat radicalisering absoluut niet de overheersende tendens is in mijn onderzoeksgroep. Dat wilde er maar niet in." De Koning was als tiener enige tijd misdienaar. "Mijn ouders dachten dat dat uit oprechte katholieke belangstelling was. Maar ik wilde gewoon een kijkje nemen in die kerkelijke wereld. Ik heb altijd al iets gehad met religie." Na zijn studie bestuurskunde aan de heao in Den Bosch kwam De Koning in 1993 naar de VU om er antropologie te studeren - de opleiding Etnische studies en minderheidsvraagstukken, die nu niet meer bestaat. Na zijn afstuderen in 1997 bleef De Koning actief als vrijwilliger in de moskee. Ook was hij een tijd werkzaam bij het secretariaat van de opleiding antropologie aan de VU. Het veldwerk in de moskee van Gouda begon hij in 1999, terwijl hij leefde van onderzoeksbeurzen en een tweejarige halve aanstelling als onderzoeker aan de VU. In 2007 zorgden promotor André Droogers en copromotor Edien Bartels ervoor dat De Koning nog een aanstelling van een half jaar kreeg voor de afronding. Sinds zijn promotie werkt Martijn de Koning bij het International Institute for the Study of Islam in the Modern World in Leiden. Hij woont samen met zijn vriendin in Oss.

IDENTITEIT VAN MOSLIMS

"Voordat ik naar Amsterdam kwam, was ik mijn hele leven misschien twee keer in een moskee geweest." **Opvallende woorden van Martijn de Koning, die vorig jaar juni promoveerde op het proefschrift** *Zoeken naar een 'zuivere' islam. Geloofsbeleving en identiteitsvorming van jonge Marokkaans-Nederlandse moslims*. Het onderwerp was bijna uit de lucht komen vallen toen de Brabander in 1997 naar een afstudeeronderwerp zocht. "Het bestuur van een moskee in Gouda was naar de wetenschapswinkel van de VU gekomen met het voorstel dat studenten bij hen vrijwilligerswerk konden doen, en daar dan een afstudeerproject op konden baseren. Dat vond ik zo'n slimme zet van ze, dat ik geïnteresseerd raakte." De Koning bleef uiteindelijk ook na zijn afstuderen hangen bij de moskee en coördineerde er activiteiten voor jongeren, met name huiswerkbegeleiding. "Uit onderzoek in de jaren negentig was gebleken dat negentig procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren zich moslim noemde. Maar in de moskee in Gouda zag ik een enorme diversiteit aan geloofsbeleving. Dat zette me aan het denken: wat betekent het moslim-zijn voor hen?" De vragen leidden tot een idee voor een dissertatieonderzoek, en tussen 1999 en 2005 volgde De Koning een groep van zo'n tweehonderd Marokkaanse jongeren in Gouda. In diezelfde periode traden er grote maatschappelijke en politieke veranderingen op. De aanslagen van 11 september 2001, de verkiezingscampagne met Pim Fortuyn en de moord op Theo van Gogh maakten dat moslimjongeren in het middelpunt van de maatschappelijke en politieke aandacht kwamen te staan. "Daar praatte ik met hen over: de manier waarop zij de gebeurtenissen ervoeren en hoe ze omgingen met de steeds vaker geuite kritiek op de islam."

TEKST: DAPHNE LENTJES
FOTO'S: COMVU/YVONNE COMPIER
en RIEHELLE VAN DER VALK

Reageren? Mail naar redactie@advalvas.vu.nl.